

ಅಭಿಮಾನ ತೃಪ್ತಿಸುವುದೆಂದರೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ವಿಚಾರ ಮಾಡಬಹುದು, ಅಹಂಕಾರವೆಂಬುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ. ಆದರೂ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಅದು ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆಡಿನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ ನಂತರವೂ ಅದರ ಅಂಗ ಪ್ರತ್ಯಂಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಅನುಭವವಾಯಿತು ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಏಳುತ್ತೇವೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಆದರೂ ಎದೆ ಮಾತ್ರ 'ಡಬ ಡಬ' ಅಂತ ಇನ್ನೂ ಹೊಡೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಹಂಕಾರವೂ ಹಾಗೆ. ಹೊಡೆ ದೋಡಿಸಿದರೂ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದುಬಿಡು ತ್ತದೆ. ಆಗ ಮನುಷ್ಯ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡವನಾಗಿ ಹೇಳು ತ್ತಾನೆ: "ಏನಿದು! ನನಗೆ ಗೌರವ ತೋರಿಸದೆ ಹೋದರಲ್ಲ!"

✳ ಅಹಂಕಾರವಿರುವವರೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಹಂಕಾರ ಇತ್ತು ಎಂದರೆ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. 'ಹೇ ಭಗವಂತ, ನೀನೇ ಕರ್ತೃ, ನಾನು ಆಕರ್ತೃ' ಎಂಬುದೇ ಜ್ಞಾನ.

✳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಣವಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಜನ ದೊಡ್ಡವರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನ ಮನೆ ಇದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕುರುಹು, ಆತನ ಮನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲೂ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬಡವರು ಅಷ್ಟೊಂದು ಎಣ್ಣೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡ ಲಾರರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅನೇಕ ದೀಪಗಳನ್ನು ಉರಿಸಲಾರರು. ಈ ದೇಹಮಂದಿರವನ್ನು ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಡದು; ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾನದೀಪದಿಂದ ಬೆಳಗಿಸಬೇಕು.

✳ 'ನಾನು', 'ನನ್ನದು' ಎಂಬುದೇ ಅಜ್ಞಾನ. ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಈ 'ನಾನು' ಎಂಬುದು ಆತ್ಮವಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡು - ನೀನು ಶರೀರವೆ, ಮೂಳೆಯೆ, ಮಾಂಸವೆ ಅಥವಾ ಬೇರೇನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದೀಯಾ ಎಂಬುದನ್ನು. ಕೊನೆಗೆ ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ, ಅವೊಂದೂ ನೀನಲ್ಲ, ನಿನಗೆ ಯಾವ ಉಪಾಧಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ.

✳ ಅಜ್ಞಾನವಶದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, 'ಇದು ಚಿನ್ನ, ಅದು ಹಿತ್ತಾಳೆ' ಎಂದು. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಿ, 'ಎಲ್ಲವೂ ಚಿನ್ನ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

✳ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಬಿಡು. ಆತ್ಮ ನೊಡನೆ ವಿಲಾಸಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕಾಮನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾರು ಭಗವಂತನ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಡೆ ಒಡ್ಡುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಲೋಭ ಪಡಬೇಕು. 'ನಾನು, ನನ್ನದು' ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಡಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಭಗವಂತನ ಸಂಬಂಧ

ಅಹಂಕಾರ

ವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಹಂಕಾರ ಪಡಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಭೀಷಣನ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸ ಬೇಕು. ಆತ ಹೇಳಿದ, 'ನಾನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ತಲೆ ಯಿಂದ ನಾನು ಬೇರೆ ಯಾರ ಪಾದವನ್ನೂ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.'

✳ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಭಗವಂತ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ 'ಅಹಂ' ಎಂಬುದನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಇವೆ. ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವಪ್ನವತ್ ಅಂತ ಹೇಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಉರಿಯು ತ್ತಿದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಪ್ಪಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ, ಬದನೆಕಾಯಿ ಎಲ್ಲಾ ನೆಗೆದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ,

'ನಾವು ಇಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ! ನಾವು ನೆಗೆದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ!' ಎಂದು ಹೇಳು ತ್ತಿರುವವೋ ಎಂಬಂತೆ. ಈ ಶರೀರವೇ ತಪ್ಪಲೆ, ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಗಳೇ ನೀರು, ಇಂದ್ರಿಯ; ವಿಷಯವಸ್ತುಗಳೇ ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆ, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ, ಬದನೆಕಾಯಿ. 'ಅಹಂ' ಎಂಬುದೇ 'ನಾವು ನೆಗೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ' ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನೇ ಬೆಂಕಿ.

✳ ಮನುಷ್ಯ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಿಬಿಟ್ಟನೆಂದರೆ, ಆತನಲ್ಲಿ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಪಾಪಬುದ್ಧಿಯೇ ಆಗಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿ ರದು. 'ವಿದ್ಯಾ ಅಹಂ', 'ಭಕ್ತಿ ಅಹಂ', 'ದಾಸ ಅಹಂ', 'ಒಳ್ಳೆ ಅಹಂ' ಇವು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. 'ನೀಚ ಅಹಂ' ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

✳ ಒಬ್ಬ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಅಹಂಕಾರ ಬಹಳ ಜಾಸ್ತಿ. ಭಗವಂತನಿಗೆ ರೂಪವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಆತ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಗವಂತನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ತಾನೆ ಅರಿಯಬಲ್ಲರು? ಭಗವಂತ ಆದ್ಯಾಶಕ್ತಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. ಪಂಡಿತ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕಾಯಿತು. ಕಿಂಚಿತ್ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕೇವಲ 'ಕಾ! ಕಾ! ಕಾ!' ಅಂತ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ 'ಕಾಳಿ!' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

✳ ಮನಸ್ಸು ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಲಯವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಕಾಗದು. 'ರಾಮ ಪ್ರಸಾದನ ಲಯ' ಎಂದರೆ 'ಅಹಂ ತತ್ತ್ವದ ಲಯ' ಆಗಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರವೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

✳ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನಾನು ಹೇಳುವುದುಂಟು, 'ನಾನೇ ನೀನು, ನೀನೇ ನಾನು' ಎಂಬುದಾಗಿ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅದು, 'ನೀನೇ, ನೀನು' ಎಂಬುದಾಗಿ ಆಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಗ 'ಅಹಂ' ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಕ್ಕದು. ಅವತಾರ ಶಕ್ತಿಯದೇ. ಕೆಲವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ರಾಮ-ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬವರು ಚಿದಾನಂದ ಸಾಗರದ ಎರಡು ಅಲೆ ಮಾತ್ರ.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಚನವೇದ ದಿಂದ

ವಿವೇಕಪ್ರಭ

ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಬೋಧನೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಸಂಹಿತೆ

ಸ್ವಾಮಿ ಪರಹಿತಾನಂದ

ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆ ನಮ್ಮ ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ. ವೈದಿಕ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಾವು ಈ ಪರಂಪರೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅನುಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗುರುವಿನ ಬೋಧನೆಗಳು ಶಿಷ್ಯನ ಅಜ್ಞಾನದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ನೀಗಿ, ಬೆಳಕನ್ನಿತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಡೆಗೆ ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಶಿಷ್ಯನೇ ಗುರುವಾಗಿ, ಪುನಃ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರ ಮನದ ತಮವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹೀಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ನಮ್ಮ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆ.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಮೆಚ್ಚಿನ ಶಿಷ್ಯ ನರೇಂದ್ರನಾಥ. ಅವರನ್ನು ಸಂಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನರೇಂದ್ರನಾಥನು ಬ್ರಾಹ್ಮ-ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸಾಕಾರೋಪಾಸನೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವವನ್ನಾಗಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನ ಅಂತರಾಳ, ಭೂತ-ಭವಿಷ್ಯತ್‌ಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿತಿದ್ದು, ಅವನು ಅದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಈ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಅನೇಕ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನು ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ 'ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಸಂಹಿತೆ' (ಅಥವಾ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಗೀತೆ) ಮುಂತಾದ ಅದ್ವೈತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಲು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ನರೇಂದ್ರನಿಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ನಾಸ್ತಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಓದಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ, ಶಿಷ್ಯರ ಶಿಲ್ಪಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಓದಿದ

'ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಸಂಹಿತೆ'ಯು ಸರಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಗಹನ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಅದ್ವೈತಪರ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಅದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಉಪದೇಶಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುವ ಲೇಖಕರು ಪೂನ್ನಂಪೇಟೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶಾರದಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮೇಲೆ, 'ಇದಕ್ಕೂ ನಾಸ್ತಿಕತೆಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? ಸೃಷ್ಟಿ ಜೀವಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಇದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಪಾಪ ಇನ್ನೇನಿದೆ? ನಾನೂ ಈಶ್ವರ, ನೀನೂ ಈಶ್ವರ, ಜನನ ಮರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಈಶ್ವರ - ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಿವೇಕದ ಮಾತು ಬೇರೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾದ ಋಷಿಮುನಿಗಳ ತಲೆ ಖಂಡಿತ ಕೆಟ್ಟಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ಬರೆಯುವುದುಂಟೆ?' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ನಸುನಕ್ಕು, ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತರದಂತೆ 'ನೀನು ಈಗ ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಋಷಿಮುನಿಗಳನ್ನು ಏಕೆ ನಿಂದಿಸುತ್ತೀಯೆ? ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದಾದರೂ ಏಕೆ? ನೀನು ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗು, ಅನಂತರ ಅವನು ನಿನಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡು' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನರೇಂದ್ರನು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ತನ್ನ ಯುಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಅದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ನರೇಂದ್ರನಿಗೆ ಅದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜೀವ-ಬ್ರಹ್ಮರ ಐಕ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದರು, ನರೇಂದ್ರನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಹಾಜರಾನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡತೊಡಗಿದ, 'ಇದೆಂದಿಗಾದರೂ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಈ ಮಡಕೆಯೂ ದೇವರಂತೆ, ಈ ಲೋಟವೂ ದೇವರಂತೆ, ನಾವು ಏನನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದೆಲ್ಲ ದೇವರಂತೆ!' ಇಬ್ಬರೂ ಜೋರಾಗಿ

ನಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಬಂದು, 'ಏನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾ ನರೇಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರು. ಆ ಆದ್ವೈತ ದಿವ್ಯಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ನರೇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಭಾವಾಂತರವಾಯಿತು. ಈಗ ಅವನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರನ್ನೇ ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಭಗವಂತನಲ್ಲದೆ ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಈ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲವಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಈ ಜಗತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ನಂತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನರೇಂದ್ರನಿಗೆ ಇದಲ್ಲವೂ ಅದ್ವೈತ ಜ್ಞಾನದ ಸೂಚಕವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಸತ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕೃತವಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ನರೇಂದ್ರನು ಎಂದೂ ಅದ್ವೈತ ಸತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹಪಡಲಿಲ್ಲ. (ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಲೀಲಾ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ)

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನರೇಂದ್ರನಾಥನಿಗೆ 'ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಗೀತೆ'ಯನ್ನು ಓದಿ ಕೇಳಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯ ಇದನ್ನು ಓದಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅವರು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ನರೇಂದ್ರನಾಥನದು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನೇ ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಅದ್ವೈತ ಸಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೋತಾಪುರಿ ಎಂಬ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು, ಕೇವಲ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅವರು ನಿರ್ಗುಣ ನಿರಾಕಾರದ ಅದ್ವೈತ ಸಾಧನೆಯ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ನೆಲೆನಿಂತದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ತೋತಾಪುರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ, ಅವರನ್ನು ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದವನು ಅವರಿಂದಲೇ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಸಾಧನಾವಧಿಯ ಎಷ್ಟೋ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಇತರ ವಸ್ತು-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಜೀವ-ಬ್ರಹ್ಮರ ಐಕ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಿದಂತಹ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು. ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಹುಲ್ಲಿನ ಜೊತೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದಿರಲು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಡೆದಾಗ ಅದು ಅವರ ಎದೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ನಡೆದಂತೆ ಭಾಸವಾಗಿ ತೀವ್ರ ವೇದನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಚಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ಅಂಬಿಗನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯ' - ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಗಳು ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಉನ್ನತ ಅವಸ್ಥೆ. ನೇತಿ ನೇತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಅಂದರೆ 'ಇದಲ್ಲ, ಇದಲ್ಲ' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ 'ಇತಿ ಇತಿ' ಎಂದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಕಾಣುವುದು, ಜೀವ-ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಭೇದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದೇ ಅದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವ.

'ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಸಂಹಿತೆ' ಅದ್ವೈತವಾದವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಇಲ್ಲಿ 'ನೇತಿ ನೇತಿ' ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಮುನಿ

ಗಳು 'ಜನಕ' ಎನ್ನುವ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾಭಾರತದ ವನಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಮುನಿಗಳ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಜನಕ ಯಾರೆಂಬುದು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಮುನಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಕಹೋಡ ಮತ್ತು ಸುಜಾತೆ. ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಇನ್ನೂ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ತಂದೆಯಿಂದ ವೇದ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ತನ್ನ ತಂದೆಯ ವೇದ ಪಾಠದಲ್ಲಿರುವ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅದನ್ನು ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ಅವನು ಕೋಪದಿಂದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಮಗುವಿಗೆ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರವಾಗಿ ಜನಿಸುವಂತೆ ಶಾಪ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಅದು ಎಂಟು ಬಗೆಯ ವಿಕಲತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಎಂದೇ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ೧೨ ವರ್ಷವಾದಾಗ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದಲೇ ಶಾಪ ವಿಮೋಚನೆ ಹೊಂದಿ, ಅದರ ಅಂಗಾಗಗಳೆಲ್ಲ ಸರಿಹೋದವು. ಆದರೆ, ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ ಶಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳ ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮನ್ವಯಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಎಂದರೆ, ಅವರು ಅದ್ವೈತ-ದ್ವೈತ-ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಅವುಗಳು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಇರುವ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದು, ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಸಾಧಕರನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ, ಅವರು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಅವರ ಬೋಧನೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಸಂಹಿತೆಯ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈಗ ಅವಲೋಕಿಸೋಣ.

೧. ಅನಿತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲಿನ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗೆಯಬೇಕು

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಉಪದೇಶಾಮೃತ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪಸರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ಮಹೇಂದ್ರನಾಥ ಗುಪ್ತ ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಹೋದಾಗ, ಮಾತಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ- 'ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಭಗವಂತನ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ?' ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು, ಭಗವಂತನ ನಾಮಗುಣಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಮಾಡುತ್ತ, ಸತ್ಸಂಗ, ಏಕಾಂತವಾಸ, ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಸದಸದ್ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲೋ, ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೋ, ನಿಬಿಡ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲೋ ಮಾಡಬೇಕು, ಸತತ ಸದಸದ್ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು - ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಸತ್, ನಿತ್ಯವಸ್ತು; ಉಳಿದುದೆಲ್ಲಾ ಅಸತ್, ಅನಿತ್ಯವಸ್ತು ಎಂದು. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ

ಮಾಡುತ್ತಾ ಅನಿತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲಿನ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗೆಯಬೇಕು.”

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಜನಕನು ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿಗಳ ಬಳಿ ಹೀಗೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ‘ಹೇ ಪ್ರಭು, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುವುದು? ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಹೇಗೆ? ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ? ದಯವಿಟ್ಟು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.’ ಆಗ ಮುನಿಗಳು ಶಿಷ್ಯನ ಮೇಲಿನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :

ಮುಕ್ತಿಮಿಚ್ಛಸಿ ಚೇತ್ತಾತ ವಿಷಯಾನ್ವಿವಿಷವತ್ಸಜ |

ಕ್ಷಮಾರ್ಜವದಯಾತೋಷ ಸತ್ಯಂ ಪೀಯೂಷವದ್ಭಜ || (೧.೨)

‘ಎಲೈ ಮಗುವೇ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಾದರೆ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಷದಂತೆ ತ್ಯಜಿಸು ಮತ್ತು ಕ್ಷಮೆ-ನಿಷ್ಠೆ-ದಯೆ-ತೃಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಮೃತದಂತೆ ಭಜಿಸು.’

೨. ನಾನು-ನನ್ನದು- ಇವೆರಡೇ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೂಲ

ಅಜ್ಞಾನವೆಂದರೇನು? ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಮಾತಿನಂತೆ, “ನಾನು-ನನ್ನದು ಇವೆರಡೇ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೂಲ. ‘ನನ್ನ ಮನ’, ‘ನನ್ನ ಹಣ’, ‘ನನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ’, ‘ನನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯ’ - ಎಂಬ ಈ ಭಾವ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಜನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಸರ್ವದಾ ನೆನದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಸತ್ತ ಮೇಲೆಯಾವುದೂ ಹಿಂದೆ ಬಾರದು.” (ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಚನಬೋಧೆ, ಭಾಗ ೧, ಪು.೩೭) ನಾನು-ನನ್ನದು ಎನ್ನುವ ಮಮಕಾರವೇ ನಮ್ಮ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಈ ಜನನ-ಮರಣದ ಚಕ್ರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಲ್ಲ. ಅದಷ್ಟು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದರೂ ನಮಗೆ ಈ ಸಂಸಾರದ ವ್ಯಾಮೋಹ ಸವೆಯದಿರುವುದು ಅಶ್ಚರ್ಯವೇ ಸರಿ ! ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

ರಾಜ್ಯಂ ಸುತಾಃ ಕಲತ್ರಾಣಿ ಶರೀರಾಣಿ ಸುಖಾನಿ ಚ |

ಸಂಸಕ್ತಸ್ಯಾಪಿ ನಷ್ಟಾನ್ವಿ ತವ ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ || (೧೦.೬)

‘ಈ ರಾಜ್ಯ, ಮಕ್ಕಳು, ಪತ್ನಿಯರು, ಶರೀರಗಳು ಮತ್ತು ಸುಖಗಳಿಗೆ ನೀನು ಜನ್ಮ-ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಿಂದ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವೆ.’ ಹೀಗೆ ನಾವು ಪ್ರತಿ ಜನ್ಮದಲ್ಲೂ ನಾನು-ನನ್ನದು ಎಂದು ಮೆರೆಯುತ್ತಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಂಡರೂ ಸಹ ಅವುಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬಳಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಈ ಶರೀರ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿ ಜನ್ಮ-ಮರಣದಲ್ಲೂ ನಾವು ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಇಂತಹ ಅನಿತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ನಾವು ಏಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ದುಃಖಪಡಬೇಕು?

೩. ಬಂದ್ರಜಾಲಿಕನೇ ಸತ್ಯ - ಆತನ ಇಂದ್ರಜಾಲ ಅನಿತ್ಯ

ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ‘ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯ ಜಗತ್ ಮಿಥ್ಯಾ.’ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮತ ಈ ಜಗತ್ತು

ಅನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವೊಂದೇ ನಿತ್ಯ ಎನ್ನುವುದು. ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಖಡ್ಗದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾ, “ಜ್ಞಾನಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಭಗವಂತ, ಮಾಯೆ, ಜೀವ-ಜಗತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ. ಆತನಿಗೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ, ವಿದ್ಯಾಮಾಯೆ, ಅವಿದ್ಯಾಮಾಯೆ, ಜೀವ-ಜಗತ್ತು ಇವೆಲ್ಲ ಇವೆ, ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವೆಲ್ಲ ಇರುತ್ತವೆ? ಜ್ಞಾನಖಡ್ಗದಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದ ನಂತರ ಏನೂ ಇರದು. ಆಗ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅಹಂ ಕೂಡ ಬಂದ್ರಜಾಲಿಕನ ಇಂದ್ರಜಾಲದ ಹಾಗೆ ಮಿಥ್ಯೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲ ಕೇವಲ ಇಂದ್ರಜಾಲ ಎಂದು ಸಾವಿರ ಸಲ ನಿನಗೆ ಅನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ, ನಾವು ಇನ್ನೂ ಮಾಯೆಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ನಂತರವೇ ನಾವು ನಿಜವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಆಗ ಮಾತ್ರವೇ ಎಲ್ಲವೂ ಇಂದ್ರಜಾಲವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ” (ವಚನಬೋಧೆ ೧, ಪು.೪೯೭) ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಮುನಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಾಣುವ ಬಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ -

ಅಹೋ ಚಿನ್ಮಾತ್ರಮೇವಾಹಮಿಂದ್ರಜಾಲೋಪಮಂ ಜಗತ್ |

ಅತೋ ಮಮ ಕಥಂ ಕುತ್ರ ಹೇಯೋಪಾದೇಯಕಲ್ಪನಾ || (೭.೫)

‘ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚಿನ್ಮಾತ್ರ (ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ)ವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಜಗತ್ತು ಬಂದ್ರಜಾಲದಂತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಅಥವಾ ನಿರಾಕರಿಸುವ ಯೋಚನೆಯಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ?’ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ದ್ವಂದ್ವವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಸ್ವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತ ಅದ್ವೈತವಾದಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತು ಬಂದ್ರಜಾಲದಂತೆ ಮಿಥ್ಯವಾಗಿ ಅಥವಾ ಕನಸಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿ ರೈತನೊಬ್ಬ ಕಂಡ ಕನಸಿನ ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ರೈತ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ತಾನು ರಾಜನಾಗಿದ್ದಂತೆ, ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಏಳು ಜನ ಮುದ್ದಾದ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದಂತೆ ಕನಸು ಕಂಡ. ಮರುದಿನ ಕನಸಿನಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತಾಗ ತನ್ನ ಏಕೈಕ ಪುತ್ರ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಸತ್ತ ಎಂಬ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ತಾನು ರಾತ್ರಿ ಕಂಡ ಕನಸನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ, ‘ನಾನು ಈಗ ಈ ಒಂದು ಮಗುವಿಗಾಗಿ ಆಳಬೇಕೋ ಅಥವಾ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಏಳು ಜನ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗಾಗಿ ಆಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಜಾಗೃತ್ ಅವಸ್ಥೆಯು ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಪ್ನ ಮತ್ತು ಜಾಗೃತ್ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಅಭೇದವನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಮುನಿಗಳು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ:

ಸ್ವಪ್ನೇಂದ್ರ ಚಾಲವತ್ ಪತ್ಯ ದಿನಾನಿ ತ್ರೀಣಿ ಪಂಚ ವಾ |

ಮಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಧನಾಗಾರದಾರದಾಯಾದಿ ಸಂಪದಃ || (೧೦.೨)

‘ಮಿತ್ರ, ಸ್ಥಾನ, ಧನ, ಮನೆ, ಮಡದಿ, ಉಡುಗೊರೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಅಥವಾ ಬಂದ್ರಚಾಲದಂತೆ, ಕೇವಲ ಮೂರು-ಐದು ದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುವಂತಹವು ಎಂಬಂತೆ ನೋಡು.’

೪. ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಎಂಜಲೆಲೆಯಂತೆ ಇರಿ

ಈ ಅನಿತ್ಯ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ “ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಎಂಜಲೆಲೆಯಂತೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇರಿ. ಗಾಳಿ ಅದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಮನೆಯ ಒಳಕ್ಕೂ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಿಪ್ಪೆಗುಂಡಿಗೋ ಎತ್ತಿ ಬಿಸಾಡುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿ ಯಾವ ಕಡೆ ಬೀಸುವುದೋ ಅದು ಆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಲಿನ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಡಿದ್ದಾನೆ; ಒಳ್ಳೆಯದು, ಈಗ ಇಲ್ಲೇ ಇರು. ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗ ಆತ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಡುವನೋ, ಆಗ ಏನಾಗಬೇಕೋ ಅದು ಆಗುತ್ತದೆ.”

ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನಿಯು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅಥವಾ ನಿರ್ಜನ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಭೇದವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಆತ್ಮ ಭಾವದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತು ಸದಾ ಅಭೇದವನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಮುನಿ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:

ನಿರ್ವಾಸನೋ ನಿರಾಲಂಬಃ ಸ್ವಚ್ಛಂದೋ ಮುಕ್ತಬಂಧನಃ |

ಕ್ಷಿಪ್ರಃ ಸಂಸ್ಕಾರವಾತೇನ ಚೇಷ್ಟತೇ ಶುಷ್ಕರ್ಷಣಿವತ್ || (೧೮.೨೧)

‘ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆನ್ನುವ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ವಾಸನಾರಹಿತನಾಗಿ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ, ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಒಣಗಿದ ಎಲೆಯಂತೆ ಅಲೆಯುತ್ತಾನೆ.’

೫. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಬಂಧನ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ

‘ಮನಸ್ಸಿದ್ದಂತೆ ಮಹಾದೇವ.’ ಹೌದು, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಹೇಳುವಂತೆ ಮನಸ್ಸೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ದೈವಕೃಪೆ, ಗುರುಕೃಪೆ ಇದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕೃಪೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನೂ ಸಾಧಿಸಲಾರ ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಕೇಶವಚಂದ್ರ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಸಂತೋಷ ನೌಕಾವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಭಕ್ತ ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ: “ಎಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಮನಸ್ಸೇ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಮನಸ್ಸೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯಾವ ಬಣ್ಣ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದು ಆ ಬಣ್ಣ ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಗಸನ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದ ಬಟ್ಟೆ. ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದರೆ ಕೆಂಪು, ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದರೆ ನೀಲಿ.. ನೀನು ಕೆಟ್ಟವರೊಡನೆ ಬೆಳೆದರೆ ನಿನ್ನ ನಡೆನುಡಿ ವ್ಯವಹಾರ ಎಲ್ಲವೂ ಅವರಂತೆ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದರೆ, ಮನಸ್ಸು ಭಗವಚ್ಛಿಂತನೆ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತ ಕಥೆ ಇವುಗಳಲ್ಲೇ ನಿರತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.”

“ಮನಸ್ಸೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣ, ಮನುಷ್ಯನ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಗಳು. ಒಬ್ಬಳಿಗೆ ಒಂದು ವಿಧ, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಒಂದು. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಬಂಧನ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ. ‘ನಾನು ಮುಕ್ತಪುರುಷ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ತಾನೆ ಏನು, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ತಾನೆ ಏನು, ನನಗೆಲ್ಲಿಯ ಬಂಧನ? ನಾನು ಭಗವಂತನ ಮಗು, ರಾಜಾಧಿರಾಜನ ಮಗು. ನನಗಾವುದರ ಬಂಧನ?’ ಎಂದು ಯಾರು ಸತತ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೋ, ಆತ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಹಾವೇನಾದರೂ ಕಡಿದರೆ ‘ನನ್ನನ್ನು ವಿಷ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದು’ ಎಂಬುದಾಗಿ ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದರೆ ಆಗ ಆದರಿಂದ ಪಾರಾಗಿಬಿಡಬಹುದು. ಹಾಗೆ ‘ನಾನು ಬದ್ಧನಲ್ಲ, ಮುಕ್ತ’ ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದರೆ ಹಾಗೆ ಆಗಿಬಿಡಬಹುದು - ಮುಕ್ತನೇ ಆಗಿ ಬಿಡಬಹುದು.”

ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಮುನಿಗಳು ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ:

ಮುಕ್ತಾಭಿಮಾನೀ ಮುಕ್ತೋ ಹಿ ಬದ್ಧೋ ಬದ್ಧಾಭಿಮಾನ್ಯಪಿ |

ಕಿಂವದಂತೀಹ ಸತ್ಯೇಯಂ ಯಾ ಮತಿಸ್ಸಾಗತಿರ್ಭವೇತ್ || (೧.೧೧)

‘ಯಾರು ತನ್ನನ್ನು ಮುಕ್ತನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾರು ತನ್ನನ್ನು ಬದ್ಧರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಬದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ‘ಹೇಗೆ ಮತಿಯಿರುವುದೋ ಹಾಗೆ ಗತಿ’ ಎನ್ನುವ ಈ ನಾಣ್ಯಡಿ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ.’

ಬಂಧ-ಮುಕ್ತಿಗಳೆರಡೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಏನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ದೈವತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಲು ಕರೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ: “ನಮ್ಮ ಏಳಿಗೆ ನಾವೇ ಕಾರ್ಯಾನ್ಮುಖರಾಗೋಣ. ದೇಹಾಭಿಮಾನ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆದು ನಾವು ವಿಶ್ವಮಾನವ, ದೇವಮಾನವರಾಗೋಣ, ಕೊನೆಗೆ ದೇವತೆಗಳೇ ಆಗೋಣ. ಮುಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಕೇವಲ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿಯಲ್ಲ. ಸಂಸಾರಿಯಾದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.” ಆದರೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಗವಿಲ್ಲದೆ ಏನನ್ನೂ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಕ್ರಮೇಣ ಬಾಹ್ಯ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ರಾಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶ ದುದ್ಧಕ್ಕೂ ಕಾಮ-ಕಾಂಚನಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

೬. ಮೊದಲನೆಯದು ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಸರಿಸಬೇಡವೆ?

ತ್ಯಾಗ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರಲ್ಲಿ ಆತಂಕ ಮೂಡಿಸುವ ಪದ. ತ್ಯಾಗ-ವೈರಾಗ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತ್ಯಾಗ-ವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾರೂ ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿವೇಕಪ್ರಭ

ತಾಯಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸುಖಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯು ತ್ಯಾಗವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಉಪದೇಶಗಳ ಸಾರ 'ಕಾಮಕಾಂಚನ ತ್ಯಾಗ.' ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾ, "ಮೊದಲು ಕಾಮ-ಕಾಂಚನ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಭಗವತ್ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಬಾಹ್ಯಕವಾಗಿಯೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಆಗುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಪತಪ ಜನರಿಗೆ (ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರಿಗೆ) ಹೇಳುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಬಿಡಿ ಎಂಬುದಾಗಿ. ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಅಂತ." ಕಾಶೀಪುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಒಮ್ಮೆ ನರೇಂದ್ರನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ನರೇಂದ್ರನು ತ್ಯಾಗದ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ. ಅವರು ಮೃದು ಸ್ವರದಿಂದ, "ತ್ಯಾಗ ಆವಶ್ಯಕ. ಒಂದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಮೊದಲನೆಯದು ಬೇಕಾದರೆ ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಸರಿಸಬೇಡವೆ? ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆಯದೆ ಇನ್ನೊಂದು ದೊರೆಯುವುದೇ?.. ಮೊದಲು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನಸಿಕ ತ್ಯಾಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ:

ಹಾತುಮಿಚ್ಛತಿ ಸಂಸಾರಂ ರಾಗೀ ದುಃಖಚಿಹ್ವಾಸಯಾ |

ವೀತರಾಗೋ ಹಿ ನಿರ್ದುಃಖಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ನ ಬಿದ್ಯತಿ || (೧೬.೯)

'ಸಂಸಾರಾಸಕ್ತನು ದುಃಖ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ವೀತರಾಗಿ ಅಂದರೆ ಸಂಸಾರಾಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನು ದುಃಖದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ವ್ಯಥೆಪಡುವುದಿಲ್ಲ.' ಯಾರು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಸಾರಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವರೋ ಅವರೇ ಮುಕ್ತರು. ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸದಾ ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅಂತಸ್ತು ಕಷಾಯಸ್ಯ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಸ್ಯ ನಿರಾಶಿಷಃ |

ಯದೃಚ್ಛಯಾಗತೋ ಭೋಗೋ ನ ದುಃಖಾಯ ನ ತುಷ್ಟಯೇ ||

'ಯಾರು ಪ್ರಪಂಚದ ಮೇಲಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರು ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾರು ಆಸೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬರುವ ಸುಖ-ದುಃಖದ ಅನುಭವಗಳು ಏನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.'

ಮೊದಲು 'ಆಸಕ್ತಿ' ಎನ್ನುವ ಬೇರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರೆ ಸಂಸಾರ ವೃಕ್ಷ ತಾನಾಗಿಯೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊರಗಿರುವ ರೆಂಬೆ-ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದರಿಂದ ಪುನಃ ಚಿಗುರುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಭೂಮಿಯ ಒಳಗಿರುವ ಬೇರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರೆ ಆ ಭಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯ ತ್ಯಾಗ ಒಂದೇ ಸಾಲದು,

ಮಾನಸಿಕ ತ್ಯಾಗವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು.

2. ಗಾಳಿ ಬೀಸುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಬೀಸಣಿಗೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ

ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ವಿದ್ಯಾಸಾಗರನೊಡನೆ ಕರ್ಮತ್ಯಾಗದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, "ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂದರೆ ಈ ಕರ್ಮಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅತಿಯಾಗೇನೂ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಗಾಳಿ ಬೀಸುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಬೀಸಣಿಗೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ. ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿತು ಎಂದರೆ ಬೀಸಣಿಗೆಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಬಿಡಬಹುದು, ಬಳಿಕ ಬೀಸಣಿಗೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇನಿದೆ?" ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಶ್ರೀಶ ಎನ್ನುವ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, "ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದೊಡನೆ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳು ತಾನಾಗಿಯೇ ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಮನುಷ್ಯ ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಅತೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಾಯಿ ತಲೆದೋರಿದೊಡನೆಯೇ ಹೂವು ಉದುರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕಾಯಿ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೂವು ಉಂಟಾಗುವುದು... ಪರಮಹಂಸಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳೂ ನಿಂತು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಪೂಜೆ, ಜಪ, ತರ್ಪಣ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ. ಯೋಗ, ಬಾಹ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡಬಹುದು, ಇಚ್ಛೆ ಬಂದರೆ - ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ."

ಈ ಮೇಲಿನ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ, ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿಯ ಉನ್ನತ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಧಕನು ಕರ್ಮ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ನಂತರವೇ ಬಾಹ್ಯ ಕರ್ಮಗಳು ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾದ ಬೀಸಣಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಉಪಮೆಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಮುನಿಗಳು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

ಕೃತ್ಯಂ ಕಿಮಪಿ ನೈವಾಸ್ಮಿ ನ ಕಾಪಿ ಹೃದಿ ರಂಜನಾ |

ಯಥಾ ಜೀವನಮೇವೇಹ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ || (೧೮.೧೩)

'ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಯೋಗಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಾರ್ಯಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದು, ಅವು ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಅಷ್ಟೆ.'

೮. ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿ - 'ಅನಂತ ಮತ - ಅನಂತ ಪಥ'

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಅವತಾರದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವವಾದುದೆಂದರೆ ಅವರು ಸಮನ್ವತೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿರುವುದು. ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿವರಿಸುವುದಾದರೆ "ನಾನು ಸಾಕಾರ-